

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Klima- og miljødepartementet

Dato: 28.02.2024

Deres ref: 23/5967

NIBIO

Postboks 115, 1431 Ås

Tlf: 406 04 100

post@nibio.no

nibio.no

Org. nr: 988 983 837

NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp - Veivalg for klimapolitikken mot 2050 – rapport fra Klimautvalget 2050. Høringsuttalelse fra NIBIO

Vi viser til invitasjon fra Klima- og miljødepartementet om høring av NOU 2023: 25 Omstilling til lavutslipp – Veivalg for klimapolitikken mot 2050.

NIBIO har bidratt med faglig underlag for deler av utvalgets arbeid, i første rekke knyttet til matsystemer og skogrelaterte spørsmål. Vi har også levert to digitale vedlegg til innstillingen. Divisjonsdirektør i NIBIO, Audun Korsæth, har vært medlem i utvalget. Vi viser ellers til vårt innspill til kommende stortingsmeldinger om klima og natur, sendt Klima- og miljødepartementet 7.2.24.

NIBIO har omfattende FoU aktiviteter på klimarelaterte spørsmål innen jordbruk og jordbruksbaserte matsystemer og innen skog og skogbruk, i tillegg til areal og arealbruksendringer. Vårt høringsinnspill avgrenses til noen få merknader på nevnte områder.

Generelt

Omstilling til et lavutslippssamfunn er både nødvendig og krevende. Det er avgjørende at formålet med omstillingen oppnås på en god og forsvarlig måte sett opp mot andre kritiske samfunnsinteresser.

Ved raske og omfattende samfunnsendringer vil det alltid være fare for at tiltak iverksettes på mangelfullt kunnskapsgrunnlag. Omstilling medfører altså omstillingsrisiko, i tillegg til den risiko som følger av klimaendringene i seg selv. Det er svært viktig at det legges større vekt på at denne risikoen blir bedre forstått og hensyntatt framover.

Bærekraft bør være rammen for alle omstillinger mot et lavutslippssamfunn. Dette innebærer å balansere et bredt spekter av viktige samfunnshensyn, tidvis av motstridende karakter. Det vil være avgjørende å ha et helhetlig, langsiktig perspektiv innenfor klimapolitikken, hvor en unngår tiltak

NIBIO

som kan virke positivt på kort sikt, men som kan være ødeleggende for bærekraft på lang sikt. Konsekvensene kan bli alvorlige for samfunnet, om ikke også de økonomiske, sosiale og kulturelle forhold vektlegges vesentlig sterkere i de omstillingene som iverksettes for å nå målet om lavutslipp i 2050.

De jordbruksbaserte matsystemene

Konsekvenser av tiltak for utslippsreduksjoner i jordbruket

Klimautvalget er tydelige på at jordbruket vil være hovedkilde til utslipp i det norske klimagassregnskapet i 2050, men at det likevel må legges til rette for vesentlige utslippsreduksjoner i sektoren. Utvalget har ikke hatt som del av sitt mandat å vurdere hvilke konsekvenser tiltak for utslippsreduksjoner i jordbruket kan ha for andre viktige samfunnshensyn. NIBIO vil peke på at dette bør vies større oppmerksomhet i den videre behandling av klimautvalgets rapport og relaterte prosesser.

Det er grunn til å understreke at nyvinninger innen teknologi, produksjonsmetoder og foredling/avl har medført omfattende effektivisering i landbruket, med tilhørende store reduksjoner i enhetsrelaterte utslipp til luft og vann. Dette er en utvikling som antas å fortsette i minst samme takt fremover. Både i lys av mål om forbedret matsikkerhet og mål om økt bærekraft bør forbedringer i produksjonen være hovedstrategien for å redusere utslipp av klimagasser, - ikke avvikling av matproduksjon.

Målet om landbruk og verdiskaping i hele landet forutsetter blant annet at produksjon på drøvtyggere opprettholdes. Dette er en forutsetning for matsikkerhet, basert på naturgrunnlaget her i nord. Et sentralt spørsmål er hvor mye jordbruket og husdyrholdet spesielt, kan reduseres for å bidra til kutt i utslippene før det går ut over andre viktige samfunnshensyn som matsikkerhet, klimatilpasning, totalberedskap og biologisk mangfold.

NIBIO anbefaler at det igangsettes en utredning av hvilke klimatiltak, både type tiltak og omfang, jordbruket kan tåle uten at produksjonen, og særlig i sårbare landsdeler, bryter sammen. I tillegg bør kommende utredninger av tiltak for utslippsreduksjoner inneholde et tydelig krav om å belyse konsekvenser for blant annet matsikkerhet, klimatilpasning, totalberedskap, biologisk mangfold og lokalsamfunn.

Beregninger med GWP i tillegg til GWP100*

Klimautvalget har arbeidet med utgangspunkt i samme vekt faktormetodikk for klimagassene som benyttes i det nasjonale utslippsregnskapet, GWP100. Siden CH₄ brytes vesentlig raskere ned i atmosfæren (ca 12 år) enn CO₂ og N₂O (langt over 100 år), vil utslippsraten og eventuelle endringer i denne slå ulikt ut for de ulike gassene. GWP100 underestimerer temperatureffekten av kutt i metanutslipp på kort sikt, og overestimerer den på lengre sikt. Mange sentrale klimaforskere hevder at en burde sammenligne en permanent endring i utslippsratene av kortlevde klimadrivere som metan med et engangsutslipp av den langlevde klimagassen CO₂. Dette tilsvarer å bruke GWP* i stedet for GWP100 når utslipp og utslippsreduksjoner skal vektles og prioriteres.

NIBIO

En viktig konsekvens av å ta i bruk GWP*, er at i tillegg til større presisjon så gir det mulighet til å ta hensyn til metangassens levetid i et karbonbudsjett slik IPPC definerer slike budsjetter.

NIBIO vil peke på at det i den videre politiske behandlingen av utvalgets rapport og i andre relevante prosesser (som kommende klimameldinger), bør gjøres vurderinger av hvordan man kan ta i bruk GWP* som metodikk for å anslå klimaeffekten av metan.

Skog og skogbruk

Forvaltningen av skogressursene i Norge er en viktig faktor i klimapolitikken.

Skogsarealene skal ivareta mange funksjoner, og det er viktig å se disse i sammenheng. Skogens rolle for å oppnå målene i klimapolitikken er betydelig. Samtidig skal arealene også levere en rekke andre økosystemtjenester som biomangfold, biomasseproduksjon, rekreasjon og vannhusholdning. Bærekraftig forvaltet skog kan levere disse godene samtidig, men om en faktor får for stort fokus kan det gå ut over leveransene av de andre tjenestene. Det overordnede perspektivet bør ta utgangspunkt i at skogen bør forvaltes slik at den samlede summen av tjenester blir størst mulig for næring og storsamfunnet. Dette betyr at skogforvaltningen bør søke løsninger som skaper insentiver og synergier, og samtidig minimerer målkonflikter.

Oppfølgingen av utvalgets rapport bør legge vekt på at skogbruk, særlig under norske forhold, har en lang tidshorison. Det er derfor viktig at tiltakene som iverksettes tar hensyn til både kortsiktige og langsiktige virkninger av både klimatiltak og andre regulatoriske tiltak som påvirker norske skoger. Dette fordi beslutninger som tas i dag også har stor effekt om 50-80 år.

Areal og naturregnskap

I kapittel 6.4 peker utvalget på at naturen må kartlegges bedre som grunnlag for en god arealpolitikk. Videre pekes det på behov for bedre regionale og nasjonale oversikter over eksisterende og planlagt arealbruk. Kommunale plandata er vanskelig tilgjengelige, og vanskelig å sammenstille på nasjonalt nivå. Utvalget understreker at dette gjør det krevende å få oversikt over konsekvenser for nasjonale mål knyttet til klima og miljø, selv om de nasjonale tallene for utslipp og opptak fra skog- og arealbruk offentliggjøres årlig.

NIBIO støtter disse vurderingene, og anbefaler derfor at det bør etableres en nasjonal fellesløsning for arealplaner. Denne bør være tilgjengelig for alle og gjøre det mulig å sammenstille enhetlige regionale og nasjonale arealoversikter. Vi ser at det vil være svært krevende å beregne klimagassutslipp innenfor arealbrukssektoren dersom ikke planene er standardiserte og tilgjengelige.

NIBIO har sammen med Miljødirektoratet, SSB og Kartverket etablert en første versjon av et felles nasjonalt grunnkart for bruk i ulike arealregnskap, inkludert klima- og naturregnskap. Denne løsningen kan gi enhetlige versjoner av data som kan benyttes i alle sektorer. Dette forutsetter at vi fortsetter å styrke både kartlegging og vedlikehold av basis grunndata for alle kommuner. Det vil

NIBIO

også være behov for gode nasjonale fellesløsninger for å forvalte, og gjøre tilgjengelig for nedlasting, både disse og andre sentrale data.

Det finnes nå gode verktøy utviklet av NIBIO for klimagassberegninger fra arealplaner som kan støtte kommunene i arbeidet med kunnskap og dokumentasjon av konsekvensene av endret arealbruk. Basisdata og tilpassede verktøy vil gi viktig informasjon om konsekvensene av nedbygging av areal.

Vi vil i denne sammenheng også peke på viktigheten av god kompetanse i kommuner, fylkeskommuner og hos statsforvalteren innen arealplanlegging, som en viktig forutsetning for å håndtere framtidige omstillingsprosesser mot et lavutslippssamfunn.

Sluttkommentar

NIBIO minner om at jord- og skogbruk og annen bruk av arealer skal oppfylle og avveie flere ulike og viktige samsamfunnspolitiske mål. I oppfølgingen av utredningen om Lavutslippssamfunnet 2050 bør det legges vekt på å synliggjøre sammenhenger mellom tiltak for utslippsreduksjoner og klimatilpasning for å identifisere synergier og unngå mistilpasning.

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke

Forskningsdirektør, NIBIO